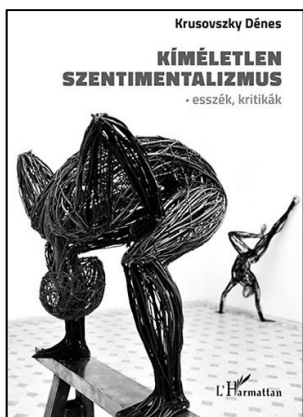

SZABOLCSI GERGELY

Az értelmezés győzelme a kritika felett

KRUSOVSZKY DÉNES:
KÍMÉLETLEN SZENTIMENTALIZMUS

L'Harmattan Kiadó
Budapest, 2014
178 oldal, 1950 Ft

”

Krusovszky Dénes három évvel ezelőtt megjelent kritika- és esszékötete sok fejtörést okozott, ugyanis a benne foglalt írások egy részénél nem érzem indokoltnak a kötetbe foglalást. A problémám elsősorban abból fakad, hogy úgy érzem, a kritikakötetek létjogosultsága mára mintha megkérdőjeleződne. Míg korábban ennek a műfajnak volt jelentősége, mára a szinte bárki számára elérhető könyvtárak, a digitalizált folyóiratok és az így hozzáférhetővé váló információ ezeket részben fölöslegessé tette. Míg a 19. század elején, vagy akár a század közepén született kritikakötetek a mai olvasó számára történeti dokumentumok egy olyan korból, amikor a kritika a nyilvános párbeszéd egyik központi eleme volt, amiben költői és irodalmi programok születhettek meg (nem véletlen, hogy jellemzően irodalomtörténészeket foglalkoztatnak). Ma azonban az irodalmi életünkre egyre kevésbé van egy-egy kritikus hatással, hiszen – ahogy arra Krusovszky is felhívja a figyelmet – „Minden csoportosulás meg tudja szervezni a maga fórumait, ki tudja adni a maga lapját és a szerzői köteteit.” (19.) Hogy ennek a mondatnak az igazságtartalma 2017-re részben kétségessé válik, azt Krusovszky nem láthatta előre, azonban az élet nem cáfolta a legfontosabb állítását: ma mindenkinek lehet saját fóruma, a kritika mint műfaj pedig demokratizálódik. Az irodalmi blogok, online folyóiratok (vagy éppen online térbe vonult hagyományos folyóiratok), a webkettő nyilvánossága tálcán kínálja annak lehetőségét, hogy bárkiből kritikus legyen, hogy bárki részt vehessen az irodalmi közéletben. Az irodalmi kritikák kötetbe gyűjtését azonban elsősorban nem az teszi elavulttá, hogy szinte bárki lehet kritikus, hanem az, hogy a megírt kritikák jellemzően elérhetővé válnak az online térben, így pedig kötetbe foglalásuk elsősorban presztízskérdés lehet. Ráadásul a *Kíméletlen szentimentalizmus* legrégebbi szövegei a

kötet megjelenésekor már nyolc évesek voltak, nyolc év alatt pedig jócskán veszítenek aktualitásukból.

Ez utóbbi talán a kötet egyik legnagyobb hibája, ugyanis az egymás után sorakozó kritikák aktualitásuk híján könnyedén kontextusukat veszítik, és egyszerűen érdektelenné válnak. Pedig Krusovszky éles szemű, figyelmes olvasó, aki ráadásul láthatóan egyaránt jártas az irodalmi életben és a górcső alá vett szerzők életművében. Ami pedig még fontosabb: nem csak jó kritikus, hanem jó értelmező és ebből erednek a kötet legizgalmasabb és legerősebb szövegei.

Míg a gyakran csak pár oldalt kitevő kritikákban éppen csak megvillantja szövegértelmezői képességeit (vannak persze kivételek, mint a Térey János *Ultrájáról* írt „A CONTRA és a TRANS között”, mely szöveg formailag már közelebb áll az esszéhez, mint a kritikához), a kötetbe került esszékben (melyek egy része itt jelent meg először) azonban kevésbé kőkötésű terjedelmi korlátok és ez kifejezetten előnyére válik a szövegeknek.

Különösen a Borbély Szilárdról és Marno Jánosról írt szövegeit érdemes kiemelni, mert bár a kötet összes írásán érezni, hogy az előkerülő szerzők személyesen is fontosak Krusovszkynak, azonban kettejük esetében a leginkább szembetűnő ez a döntés. Ez persze nem meglepő, hiszen Krusovszkynak mindketten visszatérő hivatkozási pontjai (ugyanúgy, ahogy a kötetben több rövidebb kritika tárgyát képezi Tandori Dezső, illetve Takács Zsuzsa). Bár Borbélyról írt nekrológnak is beillő zárószövege szintén említésre méltó, azonban a kötet legerősebb esszéje *A testhez*ről írt *Hangot ad a húsnak*. Ez a szöveg már közelebb áll a tanulmányhoz, mint az esszéhez, azonban nem erőltet magára valamilyen hamisnak ható tudományos nyelvet, hanem megtartja azt az értekező hangot, amivel a többi szövegben is találkozhatunk. Krusovszky végig nagyon finoman fejt fel *A testhez* különböző rétegeit, rámutatva az összefüggésekre, a tematikus ismétlődésekre és kitérve a kulturális kontextusra. Mindezt végig úgy teszi, hogy nem bonyolódik bele a részletekbe, nem esik a túlírás hibájába.

Ez utóbbi egyébként sem róható fel a kötetnek, ugyanis legtöbbször épp az ellenkezőjét érezzük. Marno *Este* című verséről írt szövege (*A bomlásban azonosuló én*) az egyik legjobb példa erre. A kevesebb, mint négy oldalas elemzés első másfél oldalát magának a versnek az újraközlése, illetve egy Marno lírájáról írt rövid bemutató teszi ki, így szinte alig marad hely arra, hogy a szöveggel foglalkozzon, pedig Marno verse megérdemelné, hogy az ajánlásnál is figyelmet szenteljen neki, különösen annak fényében, hogy milyen kiemelten foglalkozik Marno életművével Krusovszky.

A *Kíméletlen szentimentalizmus* nagy hibája, hogy a szövegek néha túlságosan is *in medias res* kezdődnek és idejekorán véget érnek. Talán érdemes lett volna nagyobb hangsúlyt fektetni az esszékre, akár úgy is, hogy a kritikákat és egyéb rövidebb esszéisztikus szövegeket átdolgozza, kibővíti Krusovszky, így ugyanis az olvasó könnyen elvész a szövegek között, melyek néha látszólag koncepciótlanul követik egymást. Egy szigorúbb szerkesztői hozzáállásra már csak azért is szükség lett volna, mert az olyan részek, mint a *Tíz kiskritika* élesen kilógnak a többi közül, és az olvasónak olyan érzése van, hogy csak tölteléknek kerültek be a kötetbe, pedig azokra az oldalakra befért volna egy hosszabb elemzés Marnó, Borbély vagy éppen Tandori verseiről.

A *Kíméletlen szentimentalizmus* nem tökéletes kötet, de értékei messze fölülmúlják hibáit, ez pedig elsősorban annak köszönhető, hogy a könyv minden lapján érezni, hogy Krusovszky őszintén szereti az irodalmat és azokat a szerzőket, akiről ír.